

Bijbellezing: Habakuk 1

Broeders en zusters in Christus,

Vragen aan Jezus, vragen aan God. Waarheen, waarom, waartoe? Wie kent zulke vragen niet. Het zijn vragen die we allemaal wel eens stellen. In crisismomenten in ons persoonlijk leven. Als we getroffen worden door ziekte, verdriet, spanning. Maar ook als je om je heen kijkt en nadenkt over de dingen die er gebeuren in deze wereld. Natuurgeweld. Oorlogen die maar niet ophouden. Een pandemie die de hele wereld over raast. Familie drama's. Etnisch geweld. Waarheen? Waarom? Waartoe?

Toen ik Habakuk 1 doorlas vielen mij in eerste instantie vooral de vraagtekens op. Al lezend kom je er heel wat tegen. Vers 2: HEERE, hoelang roep ik om hulp en luistert U niet, roep ik tot U: Geweld! En verlost U niet? Vers 3: Waarom doet U mij onrecht zien en aanschouwt U de moeite? Vers 12: Bent U niet van oudsher de HEERE, mijn God, mijn Heilige? Vers 13: Waarom aanschouwt U wie trouweloos handelen, zwijgt U, wanneer een goddeloze hem verslindt die rechtvaardiger is dan hijzelf? Vers 17: Mag hij (de vijand) daarom zijn sleepnet blijven leegmaken, volken zonder medelijden blijven doden?

We voelen allemaal de intensiteit van de vragen van Habakuk. Waarschijnlijk leeft hij in de tijd van koning Jojakim. In de zesde eeuw voor Christus, de tijd net voorafgaande aan de Babylonische ballingschap. Over Jojakim worden in de Bijbel weinig positieve woorden gesproken. Hij laat zich aan God noch gebod iets gelegen liggen. En dat kun je ook terugzien in de samenleving van zijn dagen. Het was echt een puinhoop, kijk maar in vers 3. Daar is sprake van verwoesting en geweld, van onenigheid en ruzie. Haat en nijd zijn aan de orde van de dag. Eigenlijk geldt maar één recht: het recht van de sterkste. Moet je je indenken: in Israël nota bene! Het volk dat God uit alle volken had uitgekozen om Zijn volk te zijn. Het volk dat van God zelf Zijn geboden had ontvangen. Ze hebben alles aan de kant geschoven. Met alle gevolgen die dat heeft. Nu ontdek je als je de profetische boeken leest een terugkerend patroon. Als een profeet constateert dat de mensen niet leven naar de woorden van God, roept hij als reactie daarop het volk tot verandering van denken en doen. In een scherpe preek, met heilige toorn, worden de mensen opgeroepen tot bekering: 'Bekeer je, keer terug naar de heilzame geboden van God, voordat Zijn oordeel je treft.' Maar zo doet Habakuk niet. Hij richt zich niet tot zijn volksgenoten, maar tot God. In een klacht legt Hij alles voor de Heere God neer. Nee, dat is nog netjes gezegd: hij gooit het voor God neer.

Hij roept: HEERE, hoelang roep ik om hulp en luistert U niet, roep ik tot U: Geweld! En verlost U niet? Je proeft de verwijtende ondertoon in de woorden van de profeet. Het is niet de eerste keer dat hij tot God roept. De klacht "hoe lang" veronderstelt dat hij al veel vaker bij de Heere heeft aangeklopt. Waarom laat God het allemaal gebeuren? Hij toch juist een God die de zwakken aanziet? 't Is de Heer' die 't recht der armen der verdrukten gelden doet, zegt psalm 146 toch?! Habakuk ziet er niet van. Alsof God zich ergens ver weg heeft teruggetrokken. Hoog in de hemel, zonder Zich om iets te bekommeren. In vers 2 zegt Habakuk: 'Hoe lang roep ik "geweld" tot U, en U verlost niet?' Die uitroep "geweld!" kun je vergelijken met ons "help!" Dat roep je als er zelf niet uitkomt. Als je hulp nodig hebt, omdat je belaagd wordt. Jongens en meisjes, misschien heb jij het ook wel eens geroepen, toen je met je fiets gevallen was en je kon niet zelf opstaan: help! Nou, in de tijd van de Bijbel als je in grote nood verkeerde, dan riep je geen "help", maar "geweld!" En iemand die zo'n roep hoorde, die was ook verplicht om te helpen. Je mocht iemand in nood niet aan zijn lot overlaten. Wel, Habakuk zegt hier: ik heb al zo vaak "geweld!" geroepen tot God. En je zou mogen verwachten dat Hij zou horen. Dat Hij te hulp zou schieten. Maar het gebeurt niet, het blijft stil. En de

godelozen gaan intussen gewoon door met hun zondige praktijken. Heere God, hoe lang moet dat zo nog verder gaan? Hoe lang moet ik nog tot U blijven roepen zonder dat U mij hoort?

Gemeente, mag je zo wel praten tegen God? De grote, heilige God vraagt toch om een houding van ontzag en respect? Om een houding vol eerbied? Toch is deze gebedshouding van Habakuk geen uitzondering. We zien het vaker, dat mensen heel vergaande dingen durven te zeggen tegen God. Dat ze hun vragen soms omhoog schreeuwen. In felle bewoordingen. Denkt u maar aan Psalm 13: "Hoelang nog, Heere? Zult U mij voor altijd vergeten? Hoelang zult U Uw aangezicht nog voor mij verbergen?" Of denk aan Psalm 44: "Word wakker! Waarom zou U slapen, Heere? Ontwaak! Verstoot ons niet voor altijd." Gaan wij ook zo vrijmoedig om met God in ons gebed? Worstelen wij ook zo onvoorwaardelijk in onze gebed met God? Zoals Jakob dat ook deed, worstelen met God. Ik laat U niet los, tenzij U mij zegent.

Ja maar...heeft dat wel effect? Gebeurt er wel iets als wij onze nood bij God brengen? Nou, hier bij Habakuk gebeurt inderdaad wel iets heel concreets. Want nadat de profeet in de verzen 2-4 zijn nood heeft geklaagd, neemt God het woord. In de verzen 5-11 lees je Gods reactie op het gebed van Habakuk. En die reactie liegt er niet om. Habakuk vraagt zich af waarom er zo veel kwaad is en God geeft hem dit antwoord. De Heere God zal gaan ingrijpen. Nog even en dan zal Juda onder de voet worden gelopen. In ballingschap weggevoerd worden door de Chaldeeën (de Babyloniërs). God doet er dus wel degelijk iets aan, aan het geweld en het onrecht. Zijn oordeel komt, door middel van een volk dat zich door niets en niemand laat weerhouden. Dat blijkt ook wel uit de manier waarop de Chaldeeën worden uitgetekend: afschrikwekkend, bloeddorstig en angstaanjagend. Hun paarden zijn sneller dan luipaarden. Als het zand van de zee worden door hen gevangen gemaakt. En ze houden hun eigen kracht voor een god. Ja, de Heere doet er dus iets aan, aan het onrecht in Juda. Zijn oordeel komt. God beantwoordt het geweld en het onrecht in Juda met nog veel meer geweld en onrecht door een buitenlandse machthebber in te schakelen.

Alleen, dit is niet wat Habakuk bedoeld had. Ook nu reageert hij weer. "Noemt U dát een antwoord? Ik klaagde net waarom U het kwaad toelaat. En nu zegt U dat wij maar moeten afwachten omdat U nóg meer kwaad zult toelaten. Bent U helemaal." Habakuk is verbijsterd, heeft zijn geduld verloren en laat zich helemaal gaan. Het kan toch niet zo zijn dat God zo'n gewelddadig volk gebruikt? Je zou toch op z'n minst verwachten dat God verlossend zou ingrijpen?! Maar dat God nog meer kwaad zal toelaten, dat kan toch niet. "Heere, U bent te rein van ogen om het kwade aan te zien, moeite kunt U niet aanschouwen. Waarom aanschouwt U wie trouweloos handelen, zwijgt U, wanneer een goddeloze hem verslindt die rechtvaardiger is dan hijzelf?" Het kan toch niet zo zijn dat God toestaat wanneer de goede onder de kwaden moeten lijden?

Jongens en meisjes, denk je in dat jullie klas stilletjes zit te rekenen. Iedereen is geconcentreerd aan het werken. Alleen jij en het meisje naast je hebben steeds last van de twee kinderen die achter jullie zitten. Zij zitten de hele tijd samen te fluisteren en jullie af te leiden. Dan willen ze weer een pen lenen, dan weer een kladblaadje en dan krijg je opeens weer een harde duw waardoor je uitschiet met schrijven. Je hebt je al een paar keer omgedraaid en gezegd dat ze moeten stoppen, maar het helpt niets. Denk je nu in dat je naar de juf zou gaan om het te vertellen. En dat de juf zo boos wordt, dat de hele klas straf krijgt. Nou ja! Dat zou toch niet eerlijk zijn? Wat zou je dan boos zijn. Als je niets gedaan hebt, dan verdien je ook geen straf, toch? Nou, dat is eigenlijk ook wat de profeet Habakuk hier zegt. Als nu dat gewelddadige volk van de Chaldeeën straks naar Juda komt, dan zullen ze vast geen onderscheid maken tussen goddeloze mensen en vrome mensen. Ze zullen vast geen verschil maken tussen gelovigen en ongelovigen. En dus zullen de goeden met de kwaden moeten lijden. Dat is toch niet eerlijk? Dan worden de rechtvaardige mensen opnieuw het slachtoffer. En die hadden het al zo moeilijk gehad. Habakuk begrijpt niets van de manier waarop God handelt. En daarmee lijkt er

dus niets veranderd. Vertwijfeld had hij zijn vragen omhoog geroepen. Waarheen, waarom, waartoe? God luisterde. Maar de manier waarop dat gebeurt roept vooral nieuwe vragen op. Het wordt alleen maar mistiger.

Geloof biedt geen antwoord op alle vragen. Mensen denken dat vaak wel. Misschien komt u ze ook wel tegen. Een familielid, collega of een medestudent. Als God dan liefde is, waarom? Als jouw God echt bestaat, hoe kan het dan dat? En natuurlijk, je probeert wat terug te zeggen. Maar je voelt je onbeholpen. Omdat er zoveel is dat je zelf ook niet begrijpt. Op het niveau van de wijde wereld om je heen. Als je alleen al denkt aan het onrecht en geweld dat maar blijft doorgaan in Syrië, Jemen en Soedan. Of denkt aan racisme en discriminatie. Maar ook als je kijkt binnen je eigen leven. Echt, je probeert je vertrouwen op God te stellen. Misschien hebben vrienden dat wel tegen je gezegd toen het moeizaam ging in je leven: je moet bidden of God je helpt. En dat heb je gedaan. Maar dat dat nou helpt. Dat dit je echt verder heeft gebracht. Nee geloven, maakt het leven niet simpeler. U denkt aan de periode na het sterven van uw man. Ja, de Heere was erbij. Maar de vraag blijft knagen waarom het nodig was?! Waarom moest u uw man al op jonge leeftijd missen? God had dat toch kunnen voorkomen? Wat is Gods bedoeling hiermee? Zit er wel een bedoeling achter? Die vragen van Habakuk zijn gewoon je eigen vragen. Waarheen, waarom, waartoe?

Een belangrijke sleutel ligt denk ik in vers 5. De Heere zegt daar: "Ik breng in uw dagen een werk tot stand dat u niet zult geloven als het u verteld wordt." En 'geloven' moet je hier vooral lezen als 'begrijpen'. Je zult het niet begrijpen zegt God. Je kunt er met je verstand niet bij. Soms ja, soms kun je achteraf iets van een verklaring geven. Je kunt zeggen: als de Joden niet in ballingschap waren gegaan, waren er niet overal ter wereld synagogen gebouwd. Overal ter wereld kwamen er zo mensen die levende God vereerden. Achteraf ga je dat zien. Denk bijvoorbeeld aan Jozef: zijn leven lijkt één groot raadsel. Als slaaf verkocht, in de gevangenis gesmeten: alles gaat fout. Maar terugkijkend wordt veel duidelijk. God gebruikte alles wat er gebeurde om Jozef en zijn familie te redden. Ja, achteraf: soms zie je iets van een antwoord op je vragen. Maar ook dan lang niet altijd. En zeker niet als je er middenin zit. "U zult het niet begrijpen," zegt de Heere God. Gods gedachten zijn hoger dan onze gedachten. Echt alles begrijpen wat God doet?! Nee, daarvoor zijn we te beperkt in ons denken. Habakuk heeft dat denk ik wel begrepen. Hij noemt God in vers 12 namelijk "Mijn Heilige". Daar zit enerzijds de gedachte in van verhevenheid van God. We kunnen Hem niet narekenen. Aan de andere kant klinkt het ook heel persoonlijk: "Mijn heilige". Ondanks alles laat Habakuk de Heere God niet los.

Waarom niet? Omdat hij weet dat het God niet onverschillig laat. En daarvoor denkt hij terug aan het verleden. "Bent U niet van oudsher de HEERE, mijn God?" Hij herinnert zich hoe God vroeger heeft gehandeld. Hoe Hij zich bekendmaakte als de HEERE. Opvallend dat God die naam bekendmaakte in een periode van ontzetting, van onderdrukking, vernedering en nood. Je leest ervan aan het begin van het boek Exodus. Het is de tijd van de slavernij in Egypte. De mensen moesten werken tot ze erbij neervielen. En ook in die situatie roepen ze hun vragen omhoog. Waarheen, waarom, waartoe? Maar dan neemt de geschiedenis een wending. God hoort een schreeuw om hulp. Hij roept Mozes in de woestijn. En de Heere zegt: "Ik heb gezien hoe ellendig Mijn volk er in Egypte aan toe is. Ik heb hun jammerklachten over hun onderdrukkers gehoord, Ik weet hoe zij lijden." God hoort Zijn volk, wanneer ze hun vragen omhoog roepen. Dan wordt Hij niet boos, maar luistert Hij. Hij kent Zijn mensen, in hun verdriet en lijden. Hij kent ons in onze vragen, in onze wanhoop. Dat blijkt ook uit de Naam van God die hier klinkt. De Naam die God aan Mozes bekendmaakte. HEERE, dat betekent: "Ik zal zijn die Ik zijn zal!" Ik de betrouwbare God. Ik ben erbij en Ik ben nabij.

En daarin gaat de Heere God heel ver. Hij gaat zó ver, dat Hij in ons bestaan gekomen is. Zó in ons bestaan gekomen is, dat onze vragen ook Zijn vragen werden. Dat wordt zichtbaar en hoorbaar in de

Heere Jezus Christus. Hij heeft er immers zelf ook mee geworsteld. Met de leiding van God. De diepste waaromvraag klinkt aan het kruis. Daar schreeuwt Jezus omhoog: "Mijn God, Mijn God, waarom hebt U Mij verlaten?" Maar het blijft stil. Wat komt de Heere Jezus daarin dichtbij ons. Ik vind het zo'n grote troost dat Hij onze vragen kent. Dat Hij ze heeft doorleefd. En dat Hij zelfs in de grootste vragen en het bitterste lijden toch vasthield aan Zijn Vader. Ook al kwam er dan geen antwoord. Jezus hield vol.

Waarheen, waarom, waartoe? Misschien zegt u: ik voel me niet opgewassen tegen die vragen. In mijn leven zijn al zoveel bizarre raadsels en obstakels. Laat staan dat ik iets zou begrijpen van het wereldgebeuren. Het gaat onze kennis en ons begrip ver te boven. Maar de Heere weet ervan. Hij staat niet hoogmoedige, alwetend, boven onze vragen. Nee, Hij laat Zich daardoor raken en kwam er middenin, in Zijn Zoon. Hij gaf Zichzelf aan het kruis. Juist ook voor mensen die gebeukt en gebutst zijn door het leven. Met heel veel vragen die je zou willen stellen aan God. Of vragen die je misschien al heel vaak hebt gesteld, maar die nooit een antwoord kregen. Vertrouw je daarom met al de vragen die leven in je hart, met al je onbeantwoorde vragen toe aan de Heere Jezus. Juist omdat je Hem nodig hebt. Omdat Hij heeft wat wij in onszelf niet hebben. Vergeving van je zonden. Reiniging van je schuld. Vernieuwing van je hart. Maar ook...troost in mijn vragen. Moed en kracht om door te gaan. Tot Wie zouden we anders gaan? Dan tot Jezus alleen! Amen